

Uppehållstillstånd för medföljare

Resolutionsmottagare

Justitiedepartementet
Migrationsverket
Socialförsäkringsutskottet
Sveriges riksdagspartier

Problemformulering:

Svenska medborgare som vill flytta hem till Sverige med sin partner – och i vissa fall även med barn som inte är EU-medborgare – får ibland beskedet av Migrationsverket att de inte uppfyller de försörjningskrav som finns. Det resulterar i att den svenska medborgaren måste lämna sin familj och flytta till Sverige först. Deras partner och eventuella barn måste ansöka om uppehållstillstånd från ett annat land än Sverige och invänta att deras ansökan om uppehållstillstånd behandlas, något som kan ta lång tid.

Vi är medvetna om varför lagen har uppstått och att det inte är med avsikt att försvåra för utlandssvenskar, men den innebär de facto en oacceptabel situation för svenska medborgare som flyttar hem från utlandet då processen kan ta upp till två år.

Detta skapar stora problem för alla inblandade – såväl ekonomiska som emotionella – och är en konsekvens av de aktuella lagarna om uppehållstillstånd.

Bakgrund:

Angående rätt till uppehållstillstånd

Utlänningslagen (2005:716, hädanefter UtL) har genomgått förändringar genom lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd (TL) och lagen (2019:481) om dels fortsatt giltighet av lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, dels ändring i samma lag (FTL).

Av 5 kap. 3 och 3 a §§ UtL framgår bland annat att ett uppehållstillstånd för utlänning som är make eller sambo till någon som är bosatt i Sverige ska beviljas. I 5 kap. 3 b § UtL uppställs ett försörjningskrav innebärande att uppehållstillstånd enligt ovan endast får beviljas om partnern i Sverige kan försörja sig och har en bostad av tillräcklig storlek och standard för sig själv och utlänningen. I 5 kap. 3 c § andra punkten UtL föreskrivs det att försörjningskravet inte gäller om partnern i Sverige är svensk medborgare.

Den tillfälliga lagen (TL) har dock ersatt bestämmelsen om försörjningskravet i 5 kap. 3 b § UtL med 9 § TL. Där står följande:

I stället för vad som anges i 5 kap. 3 b § utlänningslagen (2005:716) gäller att uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 eller 3 a § samma lag får beviljas endast om den person som utlänningen åberopar anknytning till kan försörja sig och utlänningen samt har en bostad av tillräcklig storlek

och standard för sig och utlänningen. Detta gäller dock inte vid prövning av en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om försörjningsförmåga och bostad av tillräcklig storlek och standard.

Detta innebär att även för den som är svensk medborgare, som sökt uppehållstillstånd efter 20 juli 2016, gäller ett försörjningskrav. Inte heller undantagsreglerna i 5 kap. 3 c § UtIL blir tillämpliga utan istället tillämpas undantagsreglerna i 10 § TL där undantag görs för exempelvis om sökanden är ett barn. Enligt ordalydelsen av 10 § TL är svenska medborgare inte längre undantagna från försörjningskravet. Detta innebär att för en utlänning som vill bo med sin partner i Sverige beviljas uppehållstillstånd bara om partnern i Sverige kan försörja sig och utlänningen, samt har en bostad av tillräcklig storlek och standard för sig själv och utlänningen.

Av propositionen till den tillfälliga lagen (prop 2015/16:174 s. 47 f.) framgår att andra undantag än de i 10 § TL nämnda inte bör gälla varför 5 kap. 3 c § UtIL inte ska tillämpas så länge den tillfälliga lagen är giltig, dvs fram till 19 juli år 2021. Även i propositionen till FTL, alltså lagen som förlängde giltighetstiden av den tillfälliga lagen, har man inte uppställt några andra undantag än de som nämns i 10 § TL (2018/19:128 s. 44-45).

Det är dock av betydelse att nämna att utöver undantagen i 10 § TL finns en annan så kallad "ventil" i 13 § TL som möjliggör en individuell bedömning av om försörjningskravet som är uppställt skulle vara oförenligt med ett svenskt konventionsåtagande och med anledning av detta bevilja uppehållstillstånd.

Angående plats för ansökan om uppehållstillstånd

Av bestämmelsen i 5 kap 18 § UtIL framgår att utlänning som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan får inte bifallas efter inresan. Det gäller dock inte om utlänningen har stark anknytning till den svenska medborgaren som är bosatt i Sverige och det inte skäligen kan krävas att utlänningen reser till ett annat land för att ge in ansökan där, 5 kap. 18 § femte punkten UtIL.

Det är enligt lagbestämmelsen två krav som ska uppfyllas för att ansökan ska kunna göras efter inresan i landet. Utlänningen ska ha stark anknytning till den svenska medborgaren och det ska anses oskäligt att begära att utlänningen reser till hemlandet eller annat land för att inge ansökan där.

Stark anknytning till den svenska medborgaren föreligger om anknytningen är tillståndsgrundande, det vill säga att det finns förutsättningar enligt 5 kap. 3 och 3 a §§ att bevilja uppehållstillstånd. Vad gäller skälighetskravet fäster man stor vikt vid utlänningens svårigheter att återvända till hemlandet för att inge en ansökan därifrån. Sådana svårigheter uppstår om utlänningen ej får pass eller utresetillstånd från hemlandet, eller om utlänningen måste fullgöra en mycket lång värnplikstjänstgöring, eller om utlänningen måste avtjäna ett straff för gärning som inte är straffbelagd i Sverige. En annan orsak är att det inte finns en svensk ambassad eller konsulat i hemlandet vilket innebär att utlänningen tvingas resa till ett grannland för att ansöka om uppehållstillstånd och resan dit är förenat med stora praktiska svårigheter och betydande kostnader.

Lagbestämmelsen innebär således att i de fall utlänningar vars förutsättningar att beviljas uppehållstillstånd är goda kan ändå behöva inge ansökan från hemlandet om det inte föreligger svårigheter för utlänningen att återvända hem.

En ansökan om uppehållstillstånd kan numera göras över nätet men även då är det viktigt att ansökan görs från hemlandet eftersom Migrationsverket utreder från vilken IP-adress ansökan är skickad. Om sökande besöker Sverige under tiden ansökan om uppehållstillstånd handläggs kommer handläggningen att stoppas till dess att utlänningen är åter i sitt hemland. Först när sökande är åter i sitt hemland återupptas handläggningen.

Lösningförslag:

Svenskar i Världen föreslår att:

1. Det bör angående rätten till uppehållstillstånd i dessa fall också anges vilka regler som är tillämpliga för vilka situationer (svenska regler och/eller EU-regler). För att förenkla detta kan ansökningar till Migrationsverket utvecklas för att bättre anpassas till denna grupp av hemvändande svenskar med partners och barn från icke-EU-länder, med en egen ansökningskategori hos Migrationsverket, kallad exempelvis "Att flytta med svensk medborgare". Begreppet "etablerad anknytning" bör kunna tillämpas i detta fall där man kan titta närmare på antalet år som paret i fråga varit gifta.
2. Det på lämpligt sätt ska säkerställas att en icke-EU-medborgare som vill flytta till sin partner i Sverige som är svensk medborgare ska få vara bosatta tillsammans med denne i Sverige under tiden ärendet behandlas.
3. Migrationsverket prioriterar ansökan om uppehållstillstånd för anhöriga till svenska medborgare i en särskild ordning (kö) för partners/föräldrar med minderåriga barn. Av 1 kap § 10 UL framgår att "I fall som rör ett barn skall särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver." Med stöd av detta lagrum är det av särskilt stor vikt att ärenden som rör familjer med minderåriga barn bör prioriteras hos Migrationsverket för att undvika att barnfamiljer splittras.
4. Migrationsverket ser över den information som dess handläggare förmedlar då många människor upplever att informationen och kunskapen i frågan varierar markant mellan handläggarna. Detta bidrar till förvirring och att felaktig information florerar bland utlandssvenskarna – något som också kan ha sin grund i en oklar lagstiftning.